

סוכות, מים ונשים ד"ר ענת ישראל, עצמון

יורה חזק הקדים השנה להגיע ופקד אותנו, והלוואי שזה סימן לחורף גשום שירוה את צימאוננו.

"ובחג [הסוכות] נידונים על המים", כתוב במשנה (ראש השנה א, ב). ההכרעה על כמות הגשמים השנתית נופלת בסוכות על פי המסורת, ולא במקרה, החג משופע באזכורים של מים: בסופו של החג, בשמיני עצרת, הוא שמחת תורה, נוהגים לומר בבית-הכנסת תפילה מיוחדת על הגשם, שירד בזמן המתאים ובמידה הראויה. עוד לפני כן, בחול המועד התקיים בבית המקדש טקס **ניסוך המים** על גבי המזבח (משנה סוכה ד, ח), ובלילות חול המועד נהגו לחגוג את **שמחת בית השואבה** בעזרת הנשים: "כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו. במוצאי יום טוב הראשון של חג ירדו לעזרת נשים ומתקנין שם תיקון גדול..." (שם, ה, א-ב).

למה דווקא בעזרת נשים? ומהו אותו 'תיקון גדול' שנעשה שם?

אתחיל מהשאלה השנייה דווקא: כבר התוספתא מפרטת את מהותו של התיקון ומגלה לנו שמדובר בהפרדה בין נשים וגברים: 'בראשונה כשהיו רואין שמחת בית השואבה היו אנשים רואין מבפנים ונשים מבחוץ. כיוון שראו בית דין שהן באין לידי קלות ראש עשו שלוש גזוזטראות בעזרה כנגד שלוש רוחות, שמשם נשים רואות בשמחת בית השואבה, וכשהיו רואין שמחת בית השואבה לא היו מעורבין'. (תוספתא סוכה, ד א). זאת, בניגוד לשאר האירועים שהתקיימו בעזרה, שבהם היה הקהל מעורב, ומסיבות מיוחדות, הקשורות להשפעות פאגאניות עתיקות על החגיגה הקשורות בשמחת בית השואבה, שחכמים ביקשו להתנקות מהן. 'התיקון הגדול' היה אפוא האופן המטוהר וה'מגור' שבו נחגגו החגיגות בבית המקדש, בניגוד למסורת האליליות והיווניות שרווחו בעבר.¹ אם היו חכמינו יודעים שעקרון ההפרדה ילך ויתרחב על פני בתי הכנסת, בתי הספר התיכוניים והיסודיים, ועד לאוטובוסים ולרחובות יגיע, אולי היו נמנעים גם מהפרדה חריגה זו...

על השאלה הראשונה נהוג לתת שובה טכנית: עזרת הנשים שימשה הן מבוא הכניסה לעזרת ישראל וכוהנים, שבה נערכה עיקר עבודת המקדש, הן מקום לכינוס העם כולו לענייני קודש. היא קרויה כך כי מותרת בה כניסה ושהייה של נשים, לעומת עזרת ישראל הפנימית, שבעיקרה מיועדת רק לגברים. לכן נהגו לערוך בה אירועים פומביים שהיו מיועדים לכולם, גם לנשים.

אבל ייתכן שיש כאן גם קשר עמוק יותר בין נשים ומים. ערב החג יצא לאור ספר העומד על הקשר הזה, מתאר אותו מצדדים שונים ומציע שפע של דרכים לציין ולחגוג אותו. וכך מתואר על כריכתו:

הספר **פרשת המים** מבקש לבחון ולהבין את המצווה העתיקה של הטבילה ואת המוסד הקדום של המקווה, ולהזרים בהם מים זכים של חידוש ויצירה.

פרשת המים משיב את קוראיו וקוראיו אל חוויית הטבילה בלב חדש, כאמצעי מחולל שינוי ומעודד צמיחה. הוא מאמץ את הטבילה כמאפשרת התנקות מכתמי העבר, היעטפות במי ההווה ומעין לידה מחודשת אל העתיד.

פרשת המים מציע שימוש בטבילה במים לציין מעברים בין פרקי חיים, להתנקות נפשית וגופנית מחוויות קשות כפרידה או פגיעה, להודאה על התחדשות...

מומלץ!

[לפרטים נוספים על הספר](#)

¹ ראו על כך בהרחבה במאמרו של [מנחם בן-ישר](#), 'על שמחת בית השואבה'.